Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΌΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΊΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 3ης Ιουνίου 2021 *

«Προδικαστική παραπομπή – Κανονισμός (ΕΕ) 952/2013 – Ενωσιακός τελωνειακός κώδικας – Άρθρο 22, παράγραφος 6, πρώτο εδάφιο, σε συνδυασμό με το άρθρο 29 – Κοινοποίηση των λόγων στον ενδιαφερόμενο πριν από τη λήψη απόφασης που θα μπορούσε να τον επηρεάσει αρνητικά – Άρθρο 103, παράγραφος 1, και άρθρο 103, παράγραφος 3, στοιχείο β′ – Παραγραφή της τελωνειακής οφειλής – Προθεσμία γνωστοποίησης της τελωνειακής οφειλής – Αναστολή της προθεσμίας – Άρθρο 124, παράγραφος 1, στοιχείο α′ – Απόσβεση της τελωνειακής οφειλής σε περίπτωση παραγραφής – Διαχρονική εφαρμογή της διάταξης που διέπει τους λόγους αναστολής – Αρχές της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης»

Στην υπόθεση C-39/20,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Hoge Raad der Nederlanden (Ανώτατο Δικαστήριο των Κάτω Χωρών) με απόφαση της 24ης Ιανουαρίου 2020, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 27 Ιανουαρίου 2020, στο πλαίσιο της δίκης

Staatssecretaris van Financiën

κατά

Jumbocarry Trading GmbH,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους E. Regan, πρόεδρο τμήματος, M. Ilešič (εισηγητή), E. Juhász, K. Λυκούργο και I. Jarukaitis, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Campos Sánchez-Bordona

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– η Jumbocarry Trading GmbH, εκπροσωπούμενη από τους C. H. Bouwmeester και E. M. Van Doornik, belastingadviseurs,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

– η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την M. K. Bulterman και τον J. M. Hoogveld,

– το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, εκπροσωπούμενο από τον R. van de Westelaken και από την M. Peternel,

– το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκπροσωπούμενο από την A. Sikora-Kalėda και από τον S. Emmerechts,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον W. Roels και από την F. Clotuche-Duvieusart,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 11ης Φεβρουαρίου 2021,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 103, παράγραφος 3, στοιχείο β′, και του άρθρου 124, παράγραφος 1, στοιχείο α′, του κανονισμού (ΕΕ) 952/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Οκτωβρίου 2013, για τη θέσπιση του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα (ΕΕ 2013, L 269, σ. 1, και διορθωτικό ΕΕ 2013, L 287, σ. 90) (στο εξής: ενωσιακός τελωνειακός κώδικας).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του Staatssecretaris van Financiën (Υφυπουργού Οικονομικών, Κάτω Χώρες) και της Jumbocarry Trading GmbH (στο εξής: Jumbocarry), αφορώσα πράξη επιβολής τελωνειακών δασμών για παρτίδα εμπορευμάτων εισαχθέντων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία αποδείχθηκε ότι δεν μπορούσε να υπαχθεί σε προτιμησιακό δασμολογικό συντελεστή 0 %.

Το νομικό πλαίσιο

Ο κοινοτικός τελωνειακός κώδικας

3 Το άρθρο 221 του κανονισμού (ΕΟΚ) 2913/92 του Συμβουλίου, της 12ης Οκτωβρίου 1992, περί θεσπίσεως κοινοτικού τελωνειακού κώδικα (ΕΕ 1992, L 302, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 2700/2000 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Νοεμβρίου 2000 (ΕΕ 2000, L 311, σ. 17) (στο εξής: κοινοτικός τελωνειακός κώδικας), όριζε τα εξής:

«1. Το ποσό των δασμών πρέπει να γνωστοποιείται στον οφειλέτη, με την κατάλληλη διαδικασία, μόλις καταλογισθεί.

[…]

3. Η γνωστοποίηση στον οφειλέτη δεν είναι δυνατόν να γίνει μετά τη λήξη τριετούς προθεσμίας από την ημερομηνία γένεσης της τελωνειακής οφειλής. Η προθεσμία αυτή αναστέλλεται από τη

στιγμή που υποβάλλεται προσφυγή κατά την έννοια του άρθρου 243 και καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας προσφυγής.»

4 Το άρθρο 243, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του εν λόγω κώδικα όριζε τα εξής:

«Κάθε πρόσωπο έχει το δικαίωμα να ασκήσει προσφυγή κατά των αποφάσεων των τελωνειακών αρχών σχετικά με την εφαρμογή της τελωνειακής νομοθεσίας οι οποίες το αφορούν άμεσα και ατομικά.»

Ο ενωσιακός τελωνειακός κώδικας

5 Ο ενωσιακός τελωνειακός κώδικας, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ στις 30 Οκτωβρίου 2013 σύμφωνα με το άρθρο του 287, κατήργησε τον κοινοτικό τελωνειακό κώδικα. Ωστόσο, μεγάλο μέρος των διατάξεών του, ειδικότερα τα άρθρα του 22, 29, 103, 104 και 124, άρχισαν να εφαρμόζονται, δυνάμει του άρθρου του 288, παράγραφος 2, μόνον από 1ης Μαΐου 2016.

6 Το άρθρο 22 του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα, επιγραφόμενο «Αποφάσεις που εκδίδονται μετά από αίτηση», ορίζει στην παράγραφο 6, πρώτο εδάφιο, τα εξής:

«Πριν από τη λήψη απόφασης που θα μπορούσε να επηρεάσει αρνητικά τον αιτούντα, οι τελωνειακές αρχές κοινοποιούν, στον αιτούντα, τους λόγους στους οποίους προτίθενται να βασίσουν την απόφασή τους και του παρέχουν τη δυνατότητα να εκφράσει τη γνώμη του, εντός περιόδου που καθορίζεται από την ημερομηνία κατά την οποία λαμβάνει ή θεωρείται ότι λαμβάνει γνώση της κοινοποίησης. Μετά τη λήξη της εν λόγω περιόδου, ο αιτών ενημερώνεται με τον κατάλληλο τρόπο σχετικά με την απόφαση.»

7 Το άρθρο 29 του κώδικα αυτού, με τίτλο «Αποφάσεις που λαμβάνονται χωρίς προηγούμενη αίτηση», προβλέπει τα εξής:

«Με εξαίρεση τις περιπτώσεις όπου μια τελωνειακή αρχή ενεργεί ως δικαστική αρχή, οι διατάξεις του άρθρου 22 παράγραφοι 4, 5, 6 και 7, του άρθρου 23 παράγραφος 3 και των άρθρων 26, 27 και 28 ισχύουν επίσης για τις αποφάσεις που λαμβάνονται από τις τελωνειακές αρχές χωρίς προηγούμενη αίτηση του ενδιαφερομένου.»

8 Το άρθρο 103 του εν λόγω κώδικα, το οποίο φέρει τον τίτλο «Παραγραφή της τελωνειακής οφειλής», ορίζει στις παραγράφους 1 έως 3 τα εξής:

«1. Δεν γνωστοποιείται τελωνειακή οφειλή στον οφειλέτη μετά το πέρας περιόδου τριών ετών από την ημερομηνία γένεσης της τελωνειακής οφειλής.

2. Αν η τελωνειακή οφειλή έχει γεννηθεί ως αποτέλεσμα πράξης η οποία, κατά τη στιγμή της διαπράξεώς της, διωκόταν ως ποινικό αδίκημα, η περίοδος των τριών ετών που καθορίζεται στην παράγραφο 1 παρατείνεται σε πέντε έτη κατ' ελάχιστο όριο και 10 έτη κατ' ανώτατο όριο σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία.

3. Οι περίοδοι που καθορίζονται στις παραγράφους 1 και 2 αναστέλλονται:

α) εάν ασκηθεί προσφυγή σύμφωνα με το άρθρο 44· η αναστολή αυτή εφαρμόζεται από τη στιγμή άσκησης της προσφυγής και ισχύει καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας προσφυγής, ή

β) εάν οι τελωνειακές αρχές ενημερώσουν τον οφειλέτη, σύμφωνα με το άρθρο 22 παράγραφος 6, όσον αφορά τους λόγους για τους οποίους σκοπεύουν να γνωστοποιήσουν την τελωνειακή οφειλή· η αναστολή αυτή εφαρμόζεται από την ημερομηνία της εν λόγω ενημέρωσης μέχρι το τέλος του χρονικού διαστήματος εντός του οποίου ο οφειλέτης δικαιούται να εκφράσει την άποψή του.»

9 Το άρθρο 104 του τελωνειακού κώδικα, επιγραφόμενο «Καταλογισμός», ορίζει στην παράγραφο 2 τα εξής:

«Οι τελωνειακές αρχές έχουν την ευχέρεια να μην προβαίνουν στον καταλογισμό των ποσών του εισαγωγικού ή εξαγωγικού δασμού που, σύμφωνα με το άρθρο 103, αντιστοιχούν σε τελωνειακή οφειλή, η οποία δεν μπορεί πλέον να γνωστοποιηθεί στον οφειλέτη.»

10 Το άρθρο 124 του κώδικα αυτού, επιγραφόμενο «Απόσβεση», προβλέπει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Με την επιφύλαξη των κείμενων διατάξεων σχετικά με τη μη ανάκτηση του ποσού του εισαγωγικού ή εξαγωγικού δασμού που αντιστοιχεί σε τελωνειακή οφειλή σε περίπτωση δικαστικά διαπιστωμένης αφερεγγυότητας του οφειλέτη, η τελωνειακή οφειλή, κατά την εισαγωγή ή την εξαγωγή, αποσβέννυται με έναν από τους ακόλουθους τρόπους:

α) όταν η τελωνειακή οφειλή δεν μπορεί πλέον να γνωστοποιηθεί στον οφειλέτη σύμφωνα με το άρθρο 103,

[…]».

Ο κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 2015/2446

11 Το άρθρο 8 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού (ΕΕ) 2015/2446 της Επιτροπής, της 28ης Ιουλίου 2015, για τη συμπλήρωση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 952/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, όσον αφορά λεπτομερείς κανόνες σχετικούς με ορισμένες από τις διατάξεις του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα (ΕΕ 2015, L 343, σ. 1), επιγραφόμενο «Διάρκεια του δικαιώματος ακροάσεως», σχετικά με το άρθρο 22, παράγραφος 6, του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα, προβλέπει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Η περίοδος εντός της οποίας ο αιτών μπορεί να εκφράσει την άποψή του προτού ληφθεί απόφαση η οποία θα τον επηρέαζε αρνητικά είναι 30 ημέρες.»

12 Κατά το άρθρο του 256, ο εν λόγω κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ στις 18 Ιανουαρίου 2016, άρχισε να εφαρμόζεται από την 1η Μαΐου 2016.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

13 Στις 4 Ιουλίου 2013 η Jumbocarry υπέβαλε διασάφηση για τη θέση σε ελεύθερη κυκλοφορία μιας παρτίδας εμπορευμάτων κεραμικών ειδών, στην οποία δήλωσε ως χώρα καταγωγής το Μπαγκλαντές. Σύμφωνα με την τότε ισχύουσα νομοθεσία, τα εμπορεύματα αυτά τέθηκαν σε ελεύθερη κυκλοφορία με εφαρμογή προτιμησιακού δασμολογικού συντελεστή 0 %.

14 Η αρμόδια τελωνειακή αρχή, αφού διενήργησε έλεγχο από τον οποίο προέκυψε ότι το πιστοποιητικό καταγωγής ήταν πλαστό, ενημέρωσε τη Jumbocarry, με το από 1ης Ιουνίου 2016 έγγραφο, σύμφωνα με το άρθρο 22, παράγραφος 6, πρώτο εδάφιο, του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα, ότι είχε γεννηθεί τελωνειακή οφειλή με δασμολογικό συντελεστή 12 % και ότι σκόπευε να προβεί στην είσπραξη των αντίστοιχων τελωνειακών δασμών. Με το ίδιο έγγραφο, η τελωνειακή αρχή διευκρίνιζε ότι η Jumbocarry διέθετε, δυνάμει του άρθρου 8 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2015/2446, προθεσμία 30 ημερών για να εκφράσει την άποψή της επί του θέματος.

15 Στις 18 Ιουλίου 2016 κοινοποιήθηκε στη Jumbocarry ειδοποίηση πληρωμής για την τελωνειακή οφειλή που γεννήθηκε στις 4 Ιουλίου 2013.

16 Η Jumbocarry, θεωρώντας ότι η τελωνειακή οφειλή είχε παραγραφεί κατά την ημερομηνία κοινοποίησης της ειδοποίησης πληρωμής, υπέβαλε ένσταση κατά της ειδοποίησης πληρωμής και στη συνέχεια, καθόσον η αρμόδια τελωνειακή αρχή δέχθηκε εν μέρει μόνο την ένστασή της, άσκησε προσφυγή ενώπιον του rechtbank Noord-Holland (πρωτοδικείου της επαρχίας της Βόρειας Ολλανδίας, Κάτω Χώρες). Αφού το δικαστήριο αυτό δέχθηκε την προσφυγή και η απόφασή του επικυρώθηκε με απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 2018 του Gerechtshof Amsterdam (εφετείου Άμστερνταμ, Κάτω Χώρες), ο Υφυπουργός Οικονομικών άσκησε αναίρεση ενώπιον του Hoge Raad der Nederlanden (Ανωτάτου Δικαστηρίου των Κάτω Χωρών).

17 Το αιτούν δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες όσον αφορά τα διαχρονικά αποτελέσματα της θέσπισης του άρθρου 22, παράγραφος 6, του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα, σε συνδυασμό με το άρθρο 29 και με το άρθρο 104, παράγραφος 2, καθώς και με το άρθρο 124, παράγραφος 1, στοιχείο α', σε συνδυασμό με το άρθρο 103, παράγραφος 3, του κώδικα, και διερωτάται, ειδικότερα, αν η διαφορά της κύριας δίκης εμπίπτει στις διατάξεις αυτές.

18 Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο παρατηρεί ότι οι εν λόγω διατάξεις, οι οποίες προβλέπουν, μεταξύ άλλων, την αναστολή της προθεσμίας παραγραφής σε περίπτωση κοινοποίησης των λόγων γνωστοποίησης της τελωνειακής οφειλής, δεν ίσχυαν κατά την ημερομηνία γέννησης της επίδικης στην κύρια δίκη τελωνειακής οφειλής, προσθέτει δε ότι το τότε ισχύον νομικό καθεστώς του κοινοτικού τελωνειακού κώδικα δεν προέβλεπε τέτοια αναστολή. Βεβαίως, το γεγονός ότι, κατά την ημερομηνία ενάρξεως ισχύος του νέου νομικού καθεστώτος, δηλαδή την 1η Μαΐου 2016, η επίμαχη στην κύρια δίκη τελωνειακή οφειλή δεν είχε ακόμη παραγραφεί μπορεί να είναι λυσιτελές για την απάντηση στα ερωτήματα αυτά. Εντούτοις, η εφαρμογή του νέου αυτού καθεστώτος στην υπόθεση της κύριας δίκης θα μπορούσε να προσκρούει στις αρχές της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

19 Κατά το αιτούν δικαστήριο, από τη νομολογία του Δικαστηρίου δεν μπορεί να συναχθεί πέραν πάσης εύλογης αμφιβολίας αν μια διάταξη, όπως το άρθρο 103, παράγραφος 3, του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα, η οποία προβλέπει την αναστολή της προθεσμίας παραγραφής, πρέπει να θεωρείται ουσιαστικός ή διαδικαστικός κανόνας. Εάν αποτελεί ουσιαστικό κανόνα, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι το άρθρο 221, παράγραφος 3, του κοινοτικού τελωνειακού κώδικα εξακολουθεί να έχει εφαρμογή επί τελωνειακής οφειλής που γεννήθηκε πριν από την 1η Μαΐου 2016, οπότε η οφειλή αυτή παραγράφεται μετά την πάροδο τριετούς προθεσμίας από της γεννήσεώς της.

20 Εξάλλου, θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι η εφαρμογή του άρθρου 22, παράγραφος 6, του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα στις διαδικασίες είσπραξης που κινήθηκαν από 1ης Μαΐου 2016 και μετά είναι ανεξάρτητη από τους κανόνες περί παραγραφής της τελωνειακής οφειλής.

Μολονότι, κατά την άποψη αυτή, οι τελωνειακές αρχές υποχρεούνται, από 1ης Μαΐου 2016, να τηρούν το άρθρο 22, παράγραφος 6, του κώδικα αυτού σε όλες τις περιπτώσεις είσπραξης, τούτο δεν σημαίνει κατ' ανάγκη ότι το άρθρο 103, παράγραφος 3, στοιχείο β', του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα έχει εφαρμογή σε όλες τις περιπτώσεις. Επομένως, εν προκειμένω, εφόσον οι τελωνειακές αρχές όφειλαν να τηρήσουν το άρθρο 22, παράγραφος 6, και εφόσον το άρθρο 103, παράγραφος 3, δεν είχε εφαρμογή, η αρμόδια τελωνειακή αρχή δεν μπορούσε πλέον να γνωστοποιήσει την τελωνειακή οφειλή στις 18 Ιουλίου 2016.

21 Αφετέρου, το αιτούν δικαστήριο υπογραμμίζει ότι θα ήταν επίσης δυνατόν να υποστηριχθεί ότι σκοπός της θέσπισης του άρθρου 103, παράγραφος 3, του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα ήταν ότι το άρθρο 22, παράγραφος 6, το άρθρο 103, παράγραφος 3, στοιχείο β', το άρθρο 104, παράγραφος 2, και το άρθρο 124, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κώδικα αυτού, λαμβανομένης υπόψη της συνάφειάς τους, άρχισαν να ισχύουν την ίδια ημερομηνία, δηλαδή την 1η Μαΐου 2016. Επομένως, από την ημερομηνία αυτή, δυνάμει του άρθρου 104, παράγραφος 2, του εν λόγω κώδικα, οι τελωνειακές αρχές που βεβαιώνουν ποσά δασμών που αντιστοιχούν σε τελωνειακή οφειλή οφείλουν να εφαρμόζουν το άρθρο 103 του ίδιου κώδικα.

22 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Hoge Raad der Nederlanden (Ανώτατο Δικαστήριο των Κάτω Χωρών) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Εφαρμόζονται τα άρθρα 103, παράγραφος 3, initio και στοιχείο β', και 124, παράγραφος 1, στοιχείο α', του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα, επί τελωνειακής οφειλής ήδη γεννημένης πριν από την 1η Μαΐου 2016, η οποία όμως δεν είχε ακόμη παραγραφεί κατά την ημερομηνία εκείνη;

2) Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο πρώτο ερώτημα: Συνιστά η εφαρμογή των ανωτέρω διατάξεων παραβίαση των αρχών της ασφάλειας δικαίου ή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

23 Με τα δύο ερωτήματά του, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 103, παράγραφος 3, στοιχείο β', και το άρθρο 124, παράγραφος 1, στοιχείο α', του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα, ερμηνευόμενα υπό το πρίσμα των αρχών της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, έχουν την έννοια ότι εφαρμόζονται επί τελωνειακής οφειλής που γεννήθηκε πριν από την 1η Μαΐου 2016 και δεν είχε ακόμη παραγραφεί κατά την ημερομηνία εκείνη.

24 Καταρχάς, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη τελωνειακή οφειλή γεννήθηκε στις 4 Ιουλίου 2013, ημερομηνία κατά την οποία, προκειμένου να θέσει σε ελεύθερη κυκλοφορία παρτίδα εμπορευμάτων, η Jumbocarry προσκόμισε πιστοποιητικό καταγωγής το οποίο στη συνέχεια αποδείχθηκε πλαστό.

25 Στο πλαίσιο αυτό, η αρμόδια τελωνειακή αρχή ενημέρωσε, καταρχάς, την Jumbocarry, δυνάμει του άρθρου 22, παράγραφος 6, σε συνδυασμό με το άρθρο 29 του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα, για τους λόγους για τους οποίους σκόπευε να εκδώσει σε βάρος της ειδοποίηση πληρωμής και της παρέσχε τη δυνατότητα να εκφράσει την άποψή της εντός της προθεσμίας των 30 ημερών που προβλέπεται στο άρθρο 8 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2015/2446. Η

ενημέρωση αυτή πραγματοποιήθηκε την 1η Ιουνίου 2016, δηλαδή σε ημερομηνία μεταγενέστερη της κατάργησης, την 1η Μαΐου 2016, του κοινοτικού τελωνειακού κώδικα από τον ενωσιακό τελωνειακό κώδικα, αλλά, εν πάση περιπτώσει, πριν από την εκπνοή, στις 4 Ιουλίου 2016, της τριετούς προθεσμίας παραγραφής που προβλέπει το άρθρο 221, παράγραφος 3, του κοινοτικού τελωνειακού κώδικα.

26 Στη συνέχεια, η αρμόδια τελωνειακή αρχή προέβη στην κοινοποίηση της τελωνειακής οφειλής στις 18 Ιουλίου 2016, στηριζόμενη στο γεγονός ότι, σύμφωνα με το άρθρο 103, παράγραφος 3, στοιχείο β′, του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα, η ενημέρωση που προβλέπεται στο άρθρο 22, παράγραφος 6, του κώδικα αυτού είχε ως αποτέλεσμα την αναστολή της τριετούς προθεσμίας παραγραφής μέχρι τη λήξη της προθεσμίας που είχε ταχθεί στην Jumbocarry για να εκφράσει την άποψή της.

27 Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν μπορούσε να εφαρμοστεί εν προκειμένω το άρθρο 103, παράγραφος 3, στοιχείο β′, του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα και, σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, αν η αναστολή της προθεσμίας παραγραφής ήταν σύμφωνη προς τις αρχές της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, στο μέτρο που ο κοινοτικός τελωνειακός κώδικας, ο οποίος ίσχυε κατά τον χρόνο της γέννησης της επίμαχης στην κύρια δίκη τελωνειακής οφειλής, δεν προέβλεπε τέτοια αναστολή της προθεσμίας παραγραφής.

28 Συναφώς, υπενθυμίζεται εισαγωγικά ότι, κατά πάγια νομολογία, οι διαδικαστικοί κανόνες εφαρμόζονται γενικώς κατά την ημερομηνία ενάρξεως της ισχύος τους, εν αντιθέσει προς τους κανόνες ουσιαστικού δικαίου οι οποίοι συνήθως ερμηνεύονται υπό την έννοια ότι δεν αφορούν τις καταστάσεις που δημιουργήθηκαν πριν από την έναρξη ισχύος τους παρά μόνο στον βαθμό που προκύπτει σαφώς από το γράμμα τους, τον σκοπό τους ή την όλη οικονομία τους ότι πρέπει να παράγουν τέτοια αποτελέσματα (απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 2018, O'Brien, C-432/17, EU:C:2018:879, σκέψη 26 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

29 Επισημαίνεται, επίσης, ότι ένας νέος κανόνας δικαίου έχει εφαρμογή από της ενάρξεως ισχύος της πράξεως με την οποία θεσπίζεται και, μολονότι δεν εφαρμόζεται επί των εννόμων καταστάσεων οι οποίες γεννήθηκαν και διαμορφώθηκαν οριστικώς πριν από την έναρξη ισχύος αυτής της πράξεως, εφαρμόζεται εντούτοις αμέσως στα μελλοντικά αποτελέσματα καταστάσεως η οποία γεννήθηκε υπό το κράτος του προγενέστερου νόμου, καθώς και στις νέες έννομες καταστάσεις. Το αντίθετο ισχύει, υπό την επιφύλαξη της αρχής της μη αναδρομικότητας των νομικών πράξεων, μόνο σε περίπτωση που ο νέος αυτός κανόνας συνοδεύεται από ειδικές διατάξεις οι οποίες καθορίζουν συγκεκριμένα τις προϋποθέσεις διαχρονικής του εφαρμογής (απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 2018, O'Brien, C-432/17, EU:C:2018:879, σκέψη 27 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

30 Πρώτον, όσον αφορά την υποχρέωση προηγούμενης ενημέρωσης που προβλέπεται πλέον στο άρθρο 29 του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα, σε συνδυασμό με το άρθρο του 22, παράγραφος 6, διαπιστώνεται ότι η υποχρέωση αυτή συνιστά διαδικαστικό κανόνα που θέτει σε εφαρμογή το δικαίωμα ακροάσεως του ενδιαφερομένου πριν από την έκδοση βλαπτικής γι' αυτόν αποφάσεως.

31 Πράγματι, κατά πάγια νομολογία, ο σεβασμός των δικαιωμάτων άμυνας συνιστά θεμελιώδη αρχή του δικαίου της Ένωσης, αναπόσπαστο τμήμα της οποίας αποτελεί το δικαίωμα ακροάσεως σε κάθε διαδικασία. Βάσει της αρχής αυτής, η οποία έχει εφαρμογή όταν η διοίκηση προτίθεται να εκδώσει βλαπτική πράξη σε βάρος ενός προσώπου, οι αποδέκτες αποφάσεων οι οποίες θίγουν αισθητά τα συμφέροντά τους πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να διατυπώσουν λυσιτελώς την

άποψή τους σχετικά με τα στοιχεία επί των οποίων η διοίκηση σκοπεύει να στηρίξει την απόφασή της (απόφαση της 20ής Δεκεμβρίου 2017, Prequ' Italia, C-276/16, EU:C:2017:1010, σκέψεις 45 και 46 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

32 Εξάλλου, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι ο καθορισμός της διαδικασίας βάσει της οποίας γίνεται η κοινοποίηση του ποσού των δασμών στον οφειλέτη προκειμένου να θεωρηθεί ότι διακόπτεται προθεσμία παραγραφής, συνιστά διαδικαστική ρύθμιση (πρβλ. απόφαση της 10ης Ιουλίου 2019, CEVA Freight Holland, C-249/18, EU:C:2019:587, σκέψη 46).

33 Επιβάλλεται, επομένως, η διαπίστωση ότι, από την 1η Μαΐου 2016, ημερομηνία ενάρξεως εφαρμογής του άρθρου 22, παράγραφος 6, και του άρθρου 29 του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα, οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών όφειλαν να τηρήσουν την υποχρέωση προηγούμενης ενημέρωσης που προβλέπουν οι διατάξεις αυτές, πράγμα που συνέβη στην υπόθεση της κύριας δίκης.

34 Δεύτερον, όσον αφορά την αναστολή της τριετούς προθεσμίας παραγραφής που προβλέπεται στο άρθρο 103, παράγραφος 3, στοιχείο β', του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα, υπενθυμίζεται ότι η διάταξη αυτή έχει ως αποτέλεσμα, σε περίπτωση γνωστοποίησης των λόγων κατ' εφαρμογήν του άρθρου 22, παράγραφος 6, του κώδικα αυτού, την παράταση της προθεσμίας παραγραφής για το χρονικό διάστημα που αντιστοιχεί στην προθεσμία που έχει ταχθεί στον οφειλέτη, προκειμένου να του δοθεί η δυνατότητα να εκθέσει την άποψή του, δεδομένου ότι η περίοδος αυτή ανέρχεται σε 30 ημέρες σύμφωνα με το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2015/2446.

35 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι το Δικαστήριο έχει διαπιστώσει ότι το άρθρο 221, παράγραφος 3, του κοινοτικού τελωνειακού κώδικα, καθόσον προέβλεπε ότι η τελωνειακή οφειλή είχε παραγραφεί κατά τη λήξη της τριετούς προθεσμίας που έτασσε η διάταξη αυτή, έθετε κανόνα ουσιαστικού δικαίου (πρβλ. απόφαση της 23ης Φεβρουαρίου 2006, Molenbergnatie, C-201/04, EU:C:2006:136, σκέψη 41). Η διαπίστωση αυτή ισχύει και για το άρθρο 103, παράγραφος 1, του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα, στο μέτρο που η τελευταία αυτή διάταξη έχει κατ' ουσίαν πανομοιότυπο γράμμα και περιεχόμενο με την πρώτη διάταξη. Ομοίως, το άρθρο 103, παράγραφος 3, στοιχείο β', του εν λόγω κώδικα, το οποίο προβλέπει την επιμήκυνση της προθεσμίας παραγραφής της τελωνειακής οφειλής στην προβλεπόμενη στο άρθρο 22, παράγραφος 6, του ίδιου κώδικα περίπτωση της κοινοποίησης των λόγων, πρέπει επίσης να θεωρηθεί ότι θέτει κανόνα ουσιαστικού δικαίου.

36 Κατά συνέπεια, όπως προκύπτει από τη νομολογία που παρατίθεται στις σκέψεις 28 και 29 της παρούσας αποφάσεως, το άρθρο 103, παράγραφος 3, στοιχείο β', του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα δεν μπορεί να εφαρμοστεί στις έννομες καταστάσεις που γεννήθηκαν και διαμορφώθηκαν οριστικώς υπό το κράτος του κοινοτικού τελωνειακού κώδικα, εκτός αν προκύπτει σαφώς από το γράμμα, τον σκοπό ή την οικονομία του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα ότι έπρεπε να εφαρμοστεί αμέσως στις καταστάσεις αυτές.

37 Εν προκειμένω, από τη σκέψη 25 της παρούσας αποφάσεως προκύπτει ότι, κατά την ημερομηνία κατά την οποία κατέστη εφαρμοστέο το άρθρο 103, παράγραφος 3, στοιχείο β', του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα, δηλαδή την 1η Μαΐου 2016, η επίμαχη στην κύρια δίκη τελωνειακή οφειλή δεν είχε ακόμη παραγραφεί ούτε αποσβεστεί.

38 Επομένως, διαπιστώνεται ότι, κατά την ημερομηνία εκείνη, η έννομη κατάσταση της Jumbocarry, όσον αφορά την παραγραφή της τελωνειακής οφειλής της, δεν είχε διαμορφωθεί οριστικά, παρά το γεγονός ότι η οφειλή αυτή είχε γεννηθεί υπό το κράτος του κοινοτικού τελωνειακού κώδικα.

39 Κατά συνέπεια, το άρθρο 103, παράγραφος 3, στοιχείο β′, του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα μπορούσε να εφαρμοστεί στα μελλοντικά αποτελέσματα της κατάστασης της Jumbocarry, τα οποία είναι η παραγραφή και η απόσβεση της τελωνειακής οφειλής της.

40 Εξάλλου, όσον αφορά τη σχέση μεταξύ του άρθρου 22, παράγραφος 6, του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα, σε συνδυασμό με το άρθρο του 29, και του άρθρου 103, παράγραφος 3, του κώδικα αυτού, επισημαίνεται επιπλέον ότι οι εν λόγω διαδικαστικοί και ουσιαστικοί κανόνες αποτελούν ένα αδιαίρετο σύνολο, τα ιδιαίτερα στοιχεία του οποίου δεν μπορούν να εξεταστούν μεμονωμένα ως προς το διαχρονικό τους αποτέλεσμα. Πράγματι, η κατάληξη πρέπει να είναι η συνεκτική και ομοιόμορφη εφαρμογή της τελωνειακής νομοθεσίας της Ένωσης (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 26ης Μαρτίου 2015, Commission κατά Moravia Gas Storage, C-596/13 P, EU:C:2015:203, σκέψη 36 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

41 Συναφώς, πρόθεση του νομοθέτη της Ένωσης ήταν να θεσπίσει, στο άρθρο 22, παράγραφος 6, του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα, σε συνδυασμό με το άρθρο του 29, υποχρέωση προηγούμενης ενημέρωσης και συγχρόνως να προβλέψει, στο άρθρο 103, παράγραφος 3, στοιχείο β′, του κώδικα αυτού, την αναστολή της προθεσμίας παραγραφής που συνεπάγεται η ενημέρωση αυτή.

42 Συγκεκριμένα, όπως επισημαίνουν, κατ' ουσίαν, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η ταυτόχρονη εφαρμογή των διατάξεων αυτών αποσκοπούσε στη στάθμιση δύο σκοπών, δηλαδή, αφενός, της προστασίας των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης και, αφετέρου, της προστασίας του οφειλέτη από την άποψη των δικαιωμάτων του άμυνας.

43 Επομένως, όπως προκύπτει από την έκθεση επί της προτάσεως κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα (επιτροπή εσωτερικής αγοράς και προστασίας των καταναλωτών του Κοινοβουλίου, έγγραφο συνόδου της 26ης Φεβρουαρίου 2013, A7-0006/2013, σ. 46, τροπολογία αριθ. 62), από την οποία προέκυψε ο ενωσιακός τελωνειακός κώδικας, το άρθρο 103, παράγραφος 3, στοιχείο β′, του κώδικα αυτού προστέθηκε κατόπιν τροπολογίας του Κοινοβουλίου, η οποία διευκρίνιζε ότι «[η] προσαρμογή αυτή [ήταν] αναγκαία για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των παραδοσιακών ιδίων πόρων και των εθνικών πόρων όταν διακυβεύεται η είσπραξή τους». Το έγγραφο αυτό υπογράμμιζε ειδικότερα ότι μια τέτοια «περίπτωση μπορεί να ανακύψει όταν η διαδικασία σχετικά με το δικαίωμα ακροάσεως πρέπει να τεθεί σε εφαρμογή σε ημερομηνία που δεν απέχει πολύ από την εκπνοή της προθεσμίας κοινοποίησης μιας τελωνειακής οφειλής».

44 Επομένως, θεσπίζοντας τον κανόνα της αναστολής του άρθρου 103, παράγραφος 3, στοιχείο β′, του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα, η βούληση του νομοθέτη της Ένωσης ήταν, μεταξύ άλλων, να προβλέψει περιπτώσεις όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης.

45 Επιπλέον, δεν αμφισβητείται ότι η διάταξη αυτή δεν συνοδεύεται από καμία ειδική διάταξη που καθορίζει διαφορετικά τις προϋποθέσεις διαχρονικής εφαρμογής του, κατά την έννοια της νομολογίας που παρατίθεται στη σκέψη 29 της παρούσας αποφάσεως.

46 Όσον αφορά, τέλος, την αρχή της ασφάλειας δικαίου, το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι τα κράτη μέλη έχουν, καταρχήν, τη δυνατότητα να προβούν σε επιμήκυνση των προθεσμιών παραγραφής όταν οι επίμαχες πράξεις δεν έχουν ακόμη παραγραφεί (πρβλ. απόφαση της 2ας Μαρτίου 2017, Glencore Céréales France, C-584/15, EU:C:2017:160, σκέψη 73 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

47 Συνεπώς, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι η εφαρμογή κανόνα περί αναστολής της προθεσμίας παραγραφής τελωνειακής οφειλής, όπως ο προβλεπόμενος στο άρθρο 103, παράγραφος 3, στοιχείο β′, του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα, από κοινού με τους διαδικαστικούς κανόνες του άρθρου 22, παράγραφος 6, του κώδικα αυτού, σε συνδυασμό με το άρθρο του 29, θίγει τις αρχές της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

48 Βεβαίως, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η αρχή της ασφάλειας δικαίου, από την οποία απορρέει η αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, επιτάσσει, αφενός, να είναι οι κανόνες δικαίου σαφείς και ακριβείς και, αφετέρου, η εφαρμογή τους να μπορεί να προβλεφθεί από τους πολίτες, ιδίως όταν οι κανόνες αυτοί ενδέχεται να έχουν δυσμενείς συνέπειες για τους ιδιώτες και τις επιχειρήσεις. Ειδικότερα, η εν λόγω αρχή απαιτεί να παρέχει η κανονιστική ρύθμιση τη δυνατότητα στους ενδιαφερομένους να γνωρίζουν με ακρίβεια την έκταση των υποχρεώσεων που τους επιβάλλει και να είναι σε θέση να γνωρίζουν σαφώς τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους και να λαμβάνουν ως εκ τούτου τα μέτρα τους [απόφαση της 15ης Απριλίου 2021, Federazione nazionale delle imprese elettrotecniche ed elettroniche (Anie) κ.λπ., C-798/18 και C-799/18, EU:C:2021:280, σκέψη 41 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

49 Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 91 των προτάσεών του, η ρητή εισαγωγή κανόνα αναστολής της προθεσμίας παραγραφής, δυνάμει του άρθρου 103, παράγραφος 3, στοιχείο β′, του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα, δεν επέφερε στην πραγματικότητα αλλαγή σε σχέση με την προϊσχύσασα κανονιστική κατάσταση, αλλά αντιθέτως ανταποκρίθηκε στην αναγκαιότητα επιβεβαίωσης μιας υποχρέωσης των διοικητικών αρχών, η οποία υφίστατο ήδη υπό το κράτος του κοινοτικού τελωνειακού κώδικα, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου που παρατίθεται στο σημείο 31 της παρούσας αποφάσεως.

50 Εν πάση περιπτώσει, όπως επίσης επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 88 των προτάσεών του, ούτε η αρχή της ασφάλειας δικαίου ούτε η αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, τις οποίες επικαλείται το αιτούν δικαστήριο, συνεπάγονται την υποχρέωση διατήρησης της έννομης τάξης διαχρονικά αμετάβλητης. Οι επιχειρηματίες δεν μπορούν να τρέφουν δικαιολογημένα προσδοκίες ως προς τη διατήρηση μιας υφισταμένης καταστάσεως, η οποία μπορεί να μεταβληθεί στο πλαίσιο της ασκήσεως της εξουσίας εκτιμήσεως που διαθέτουν τα όργανα της Ένωσης (απόφαση της 26ης Ιουνίου 2012, Πολωνία κατά Επιτροπής, C-335/09 P, EU:C:2012:385, σκέψη 180 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

51 Κατόπιν όλων των ανωτέρω σκέψεων, στα υποβληθέντα ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 103, παράγραφος 3, στοιχείο β′, και το άρθρο 124, παράγραφος 1, στοιχείο α′, του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα, ερμηνευόμενα υπό το πρίσμα των αρχών της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, έχουν την έννοια ότι εφαρμόζονται επί τελωνειακής οφειλής που γεννήθηκε πριν από την 1η Μαΐου 2016 και δεν έχει ακόμη παραγραφεί κατά την ημερομηνία αυτή.

Επί των δικαστικών εξόδων

52 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 103, παράγραφος 3, στοιχείο β', και το άρθρο 124, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού (ΕΕ) 952/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Οκτωβρίου 2013, για τη θέσπιση του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα, ερμηνευόμενα υπό το πρίσμα των αρχών της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, έχουν την έννοια ότι εφαρμόζονται επί τελωνειακής οφειλής που γεννήθηκε πριν από την 1η Μαΐου 2016 και δεν έχει ακόμη παραγραφεί κατά την ημερομηνία αυτή.

(υπογραφές)